

Nærings- og fiskeridepartementet

6. januar 2020
Deres referanse: 19/6394

Høring – Forslag til ny lov om røystingsrådgivevarar og endringer i aksjelovgivningingen mv. (SRD II, åpenhet og innflytelse)

1. Innledning

Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere, som har journalistikk som yrke. Begge skal blant annet verne om ytringsfriheten og den redaksjonelle uavhengigheten.

Vårt hovedpoeng i denne høringsuttalelsen er å fremheve allmennhetens behov for størst mulig åpenhet om utenlandsk eierskap i aksjer via forvalter. NR og NJ støtter forslaget om at selskaper med forvalterregistrerte aksjer skal offentliggjøre opplysninger om eierne, men mener ordningen kan bli enda bedre enn foreliggende utkast.

I tillegg finner vi departementets redegjørelse om det pågående arbeidet med et elektronisk aksjeeierregister, lite tilfredsstillende. Foreliggende forslag representerer kun en liten del av Stortingets anmodningsvedtak fra 16. juni 2014 om økt åpenhet om eierskap i norske selskaper. Mye arbeid gjenstår fremdeles på dette området.

2. Allmennhetens behov for åpenhet

I henhold til Verdipapirsentralen i Norge var 26 prosent av markedsverdiene på Oslo Børs eid gjennom forvalterkontoer per november 2019. Det er med andre ord en betydelig del av nærings- og finansiell liv som forvaltes av tredjepersoner. Som departementet selv skriver i høringsnotatet: «Formålet med åpenhet rundt aksjeeierne er å bidra til økt åpenhet om makt og innflytelse i samfunnet.» (side 29). Åpenhet om eierforhold i aksje- og allmennaksjeselskaper gir befolkningen kunnskap om maktstrukturene i selskapene, og denne informasjonen er helt avgjørende for de redaksjoner og journalister som ønsker å sette søkelys på kapitalplasseringer. De kan blant annet undersøke dobbeltroller og inhabilitet. Selv med dagens mangelfulle lovgivning, der mediene i stor grad er avhengig av muntlige kilder som kan gi informasjon, er det publisert avsløringer av stor samfunnsmessig betydning. [VG avdekket for eksempel sommeren 2018 at norske barnevernselskaper er eid av fond som er registrert i London, Guernsey og Sveits.](#) Fra et samfunnsperspektiv er det sårbar, dersom en svært åpen norsk økonomi gir mulighet for å eie aksjer anonymt. Uten innsyn i forvalterkontoer, vil for eksempel kriminelle kunne fortsette videre gjennom stråelskaper. [Dette satte Dagbladet fokus på våren 2018.](#)

3. Arbeidet med et elektronisk, oppdatert aksjeeierregister

Allerede i revidert nasjonalbudsjett i 2014 ba et samlet storting regjeringen om å etablere et fullstendig eierskapsregister for norske selskaper. I vedtak nr. 496 (2013-2014) av 16. juni 2014 heter det: «Stortinget ber regjeringen etablere en offentlig løsning med informasjon om eiere av aksjeselskaper som sikrer større åpenhet (...)»

I foreliggende høringsnotat skriver departementet en del om etableringen av registeret over reelle rettighetshavere. Dette er et annet register enn aksjeeierregisteret, og har ikke røtter tilbake til anmodningsvedtaket fra juni 2014. Rettighetshaverregisteret ble fremmet av Stortinget i nytt anmodningsvedtak nr. 602, 5. juni 2015, etter et representantforslag fra Marianne Marthinsen og Hans Olav Syversen (Dokument 8:57 S (2014-2015)). Dette arbeidet har resultert i Prop. 109 L (2017-2018) og lov om register over reelle rettighetshavere. Registeret skal styrke innsatsen mot skattekriminalitet, korrupsjon og hvitvasking. For å være et foregangsland, mener NR og NJ den demokratiske innsynsretten i registeret må frigjøres fra eiergrensen på 25 prosent.

I Innst. 8 S (2018-2019) understrekes det at aksjeeierregisteret og rettighetshaverregisteret er to ulike registre med to ulike formål, og på side 53 heter det at: «arbeidet med å følge opp anmodningsvedtak nr. 496 om å etablere en offentlig løsning om eiere av aksjeselskaper ikke er ferdigstilt med Prop. 109 L (2017-2018), og at dette arbeidet nå må videreføres og slutføres.»

Det er derfor viktig for oss å presisere at foreliggende forslag kun representerer en liten del av Stortingets anmodningsvedtak fra 16. juni 2014 om økt åpenhet om eierskap i norske selskaper. Det gjenstår fremdeles mye for å få på plass et fullstendig aksjonærregister, og vi viser til tidligere høringsrunde i 2015-2016 om ulike alternative løsninger.

4. Offentliggjøring av opplysninger om aksjeeiere på selskapets nettside

NR og NJ betviler at det mest hensiktsmessige er at selskapene selv publiserer opplysningene på egne nettsider, og håndhevelsen av offentliggjøringen vil være vanskelig å følge opp. Når selskapene uansett blir pliktige til å offentliggjøre denne informasjonen, mener vi opplysninger om eiere av forvalterregistrerte aksjer må kunne gjøres tilgjengelig i det omtalte elektroniske aksjeeierregisteret. Vi vil da få en sentral fellesløsning, der blant annet journalister kan søke på tvers av basen. Dette vil være en langt bedre ordening enn departementets forslag. Som journalistisk analyseverktøy for å videreformidle samfunns viktig informasjon til befolkningen, vil opplysninger spredt omkring på selskapenes hjemmesider kun komplisere journalistenes metodiske arbeid.

5. Informasjon som skal offentliggjøres

Vi er enig i at det må være åpenhet om både aksjeeierens navn, andel aksjer, aksjeklasse, fødselsår, postnummer, sted, samt deltakelse og stemmegivning på generalforsamlingen. I likhet med lov om registre over reelle rettighetshavere § 4 andre ledd bør imidlertid også bostedsland og statsborgerskap offentliggjøres. Også organisasjonsnummer vil være viktig informasjon å få.

NR og NJ støtter videre forslaget om at offentliggjøringen må gjelde samtlige aksjeeiere i alle allmennaksjeselskaper og i aksjeselskaper som tillater forvalterregistrerte aksjer, også eiere under 18 år.

Vi er tydelig på at det ikke kan være noen terskelverdier for offentliggjøringen. Det bør være samme åpenhet om eiere i forvalterkontoer og eiere av direkteregistrerte aksjer. Hvem som har eierrettigheter i et selskap er av allmenn interesse, selv om prosentandelen er liten.

6. Tidsintervall for offentliggjøring av aksjeeiere

Etter NR og NJs syn holder det ikke at opplysninger om aksjeeierne minimum offentliggjøres årlig. I 2020 må det forventes at det etableres et system som ikke bare gir et «øyeblikksbilde» per årsskifte, men som også er dynamisk og oppdatert når det har skjedd en aksjeoverdragelse. Som et verktøy for å identifisere hvem som er aksjeeiere, vil kun årlige oppdateringer gjøre informasjonen langt mindre verdifull, fordi den vil være usikker og muligens ukorrekt. Vi viser i stedet til formuleringen i lov om reelle rettighetshavere § 9 fjerde ledd, om at registreringen skal skje «uten opphold og senest innen 14 dager».

7. Periode for offentliggjøring

NR og NJ finner det svært lite tilfredstillende at forslaget kun omfatter nåværende, og ikke tidligere aksjeeiere. Journalister trenger også historisk data for å samle, bearbeide og presentere selskapsstrukturer. Vi viser i den sammenheng til drøftelsen om dette i Innst. 143 L (2018-2019) side 3, som presiserer at rettighetshaverregisteret også skal inneholde «lagrede historiske data».

8. Oppbevaring av informasjonen

Vi er kritiske til departementets forslag om å begrense oppbevaringen til syv år. Høringsnotatet inneholder etter vårt syn en svært tynn drøftelse av det som fra departementets side er omtalt som «personvern hensyn». Siden dette er personopplysninger som er nødvendig for formålet som de er samlet inn for og arkiveringen er i almenhetens interesse, mener vi det her ikke ligger noen sletteplikt, jf. GDPR artikkel 17. Når lov om reelle rettighetshavere i § 13 åpner opp for at informasjonen skal lagres i registeret i minst ti år, vil uansett samme vurdering av GDPR naturligvis også måtte gjelde for oppbevaring av informasjon om aksjeeiere.

Med vennlig hilsen
Norsk Redaktørforening

generalsekretær

Norsk Journalistlag

advokat